

leppisivad Austria ja Türgi valitsused eneste wahel kokku. Austria maksis Türgile kahjutasuks 2½ miljoni Türgi naela ja Türl sai ka weel teisi eesõigusi. Türgimaa lootis aga weel rohkem.

1909 aasta esimesel poolel oli üleüldises politikas weel suuremaid muudatusi, kui 1908 aasta wiimasel poolel. Türgimaal tegivad wanameelsed ja waimulikud noortürklaste wastu sala kihutusetööd, nii et 13. aprillil uue kalendri järel Konstantinoopolis mäss lahti pääses. Parlamendi maja piirati õõsel ümber, ohwitserid wõeti wangi ja nõuti parlamendi juhi Ahmed Rifa-bei ja peaministri Hilmi-pascha lahkimist. Wanatürklaste ja waimulikkude wõit nähti kindel olewat; aga noortürklasted kogusivad end, ja juba 19. aprillil, uue kalendri järel, piirasivad nende sõjawäed Konstantinoopoli ümber. Nüüd nõuti sultan Abdul Hamidi troonilt lahkimist. 24. aprillil tõmmati Ildis-Kioski peale walge allaandmise lipp üles. Wõitlustes, mis selle juures olisid, saiwad 2000 surma ja 5000 sultani poolehoidjat langeiswad noortürklaste kätte wangi. Uueks sultaniks kuulutati Muhammed V., endise sultani wend, kes konstitutsioonile truudust wandus. Peale selle hakkasivad wanatürklaste kihutusel Wäike-Aasias Armeenlaste tapmised. Adanas tapeti metsikul wiisil 30 000 Armeenlast, Greeklasi ja teisi ristiusulisi ära.

Ka Persias kestisivad käärimised edasi. Oldi waenuline Wene wägede wasta ja tehti kihutusetööd, kunni mäss täiesti lõftele löi, kus juures Persia rahwuslased kõige suuremat osa mängisivad. Schah Muhammed Ali tehti troonilt lahti ja uueks schahiks kuulutati 16. juulil tema 10-aastane poeg Ahmed Mirza. Endine schah tuli Wene-maale elama. Sultan Abdul Hamid elas aga Türgimaal Soloniki ligidal lossis wangina.

Ka Hiinamaal oli trooniwahetus. Eest keiseriinna Tshusi ja nõdraaruga keiser Hüang-Sü suriswad ühel ajal. Troonile sai prints Tuani lahedaastane poeg Puij.

Europa riikidest oleks Hispania mäss juuli kuul nimetada, mida sealne walitus karmi sõjaseadusega peagi maha surus. Mäss tõusis sõja puhul, mis Hispania walitus Marokkos algas. Marokkos kestawad aga ruhutusel ja walituse poolt hirmsad piinamised ja tapmised weel edasi. Marokko sultani wastane trooninõudja Roghi on wangi langenud ja weeti raud puuris ümber.

Wenemaal elas sel aastal rahulikult Wene Keisri Majesteet läis wäljamaa walitsejatel wõõrsiks, kus teda

suurepäraliselt wastu wõeti. Wene Duuma on mõndagi seaduse punkti arutanud; suuremaid seaduse muudatusi ja parandusi ei ole weel ees olnud. Rangem walitusekord kestab paljudes paikades edasi, ehk küll maa juba täiesti rahulik on.

Õnnetuid juhtumisi oli sel aastal palju. Kõige hirmsam oli küll maawärisemine 28. detsembril Ka-laabrias ja Siitsiilias. (Italias.) Messina linnas sai üksi kunni 150 000 inimest hukka; linn langes waremeteks. Ka mitu teist wähemat linna ja hulk külasid häwitati maawärisemise läbi ära. Üleüldse arwati hukkaaanute hulk 200 000 peale.

Cesti asjadest olgu Muusikapäew nimetada, mis ettekannete kui ka osawõtmise poolest hästi forda läks. Täna wune Cesti näitus oli suurem kui muidu; üle 22 000 inimest käisivad näitust vaatamas. Ka Cesti kunstnäitus on nime tamise wäärt. Siit wõisivad wõõradki näha, et Cesti kunst olemas on.

Surma läbi lahtus meilt tuntud ja lugupeetud muusikamees, kirjaniit ja esimene Cesti päewalehe „Postimehe“ asutaja ja toimetaja Dr. K. A. Hermann 29. detj. 1908 ära. Ta maeti 4. Jaanuaril suure rahwa osawõtmise all maha.

A. Grenzsteini 60-aasta sündimise päewa puhul tõusivad Cesti ajakirjanduses endised waieluselud elule. Üks jagu lehti, „Wirulane“ ja „Rahwa Päewaleht“, astusivad Grenzsteini eest wälja, „Postimees“ süüdistas teda aga endist wiisi.

Need oleksivad peajoontes aasta tähtsamad sündmused 1908 augustikuu keskohalt kunni 1909 augusti keskohani. Sündmused on aga nii palju olnud, et kitsas ruum kõike nimetada ei luba.

Meteorfiwid.

Dr. A. v. Sassi järele kufkus 29. aprillil 1855 Saaremaal Pidduli sadama lähedal Kaande talu juures meteorfiwi maha. See oli kiwimeteorfiitide seast, mille sugused selsamal ajal ka ülemaal (Piiwimaal) maha on kufkunud. Enam jagu nendest kiwidest on Tartu Looduseuurijate Seltsi muuseumis asetatud.

Sellestfamaft asjast kirjutas tolojal õpetaja K. Masing „Zulandis“ järgmiselt: „Minewa kuu lõpul kufkusivad siin mitmed meteorfiwid maha, milledest üks 8 puuda raske oli